

Helsingfors år 2005

Under 1990-talet växte Helsingfors folkmängd med 60 000, alltså i medeltal 6 000 per år. Men under år 2000 avstannade denna tillväxt fullständigt, beroende dels på att flyttningsöverskottet från övriga Finland minskade, dels på att Helsingfors flyttningsunderskott till de kringliggande kommunerna ökade. Flyttningsöverskottet från utlandet består dock, och antalet födda är större än antalet avlidna. År 2005 har folkmängden ännu ökat.

Att Helsingforsregionen mist dragningskraft beror framför allt på sysselsättningsläget. Det uppsving som följde på den ekonomiska depressionen i början av 1990-talet skapade tillväxt i de stora universitetsstäderna i Finland, i synnerhet i Helsingforsregionen, där sysselsättningen ökade drastiskt. Helsingfors har den största företagsanhopningen i Finland och samtidigt en dominerande ställning inom den produktionssektor som vuxit snabbast, nämligen informationssektorn. I synnerhet den informationsrelaterade servicen och produktionen av informationsinnehåll är starkt koncentrerade till huvudstadsnejden.

Så när tillväxten mattades av inom informationssektorn påverkades sysselsättningen i Helsingforsregionen snabbt, och år 2002 minskade antalet jobb i regionen. I Helsingfors fortsatte minskningen även 2003, medan en tillväxt började i synnerhet i Vanda. Även ökningen i antalet sysselsatta mattades av och tidvis har sysselsättningsökningen varit större i övriga Finland än i Helsingforsregionen.

Att Helsingfors förlorat invånare till grannkommunerna är ingenting nytt: i synnerhet på 1970-talet flyttade många ut till de nya bostadsområdena i regionen, och 1980-talet var en tid av mycket långsam folkökning för Hel-

singfors. Men på 1990-talet fick inflyttningen och därmed folkökningen god fart igen, och då stod 18-29-åringarna för största delen av nyttillskottet. För närvarande håller dessa på att flytta in i rymligare bostäder, och söker sig även till mera perifera kommuner, där priserna och hyrorna är billigare. Nuvarande låga och, som det anses, stabila EU-räntenivå stimulerar också investerandet i större bostäder.

Befolkningen i Helsingfors och Helsingforsregionen

Helsingfors har för länge sedan vuxit ut över sina gränser, och utgör nu tillsammans med sina kringliggande kommuner en enhetlig arbets- och bostadsmarknad med 1,26 miljoner invånare, den s.k. Helsingforsregionen, dit man idag räknar Huvudstadsregionen, alltså de närmaste grannarna Helsingfors, Esbo, Grankulla och Vanda, samt tio kranskommuner. Efter det att Helsingfors blev huvudstad år 1812 fördubblades dess folkmängd med 20-30 års mellanrum ända fram till 1960-talet, då tillväxten fortsatte i de kringliggande kommunerna. Folk såg sig om efter rymligare bostäder utanför staden. Efter "flykten från landsbygden" på 1960-talet följde en lugnare period, som i början av 1980-talet förbyttes i snabb folkökning för regionen igen. Den mattades dock av mot slutet av 80-talet, och övergick rentav i folkminskning år 1989, under en tid då ekonomin ännu svällde ut för fullt.

En ännu snabbare tillväxt begynte i början av 1990-talet, då även flyttningsöverskottet från utlandet växte märkbart. Under de senaste tio åren har Helsingforsregionens folkmängd ökat med 140 000, dvs. i genomsnitt 1,25 procent per år.

Jämfört med övriga Finland kännetecknas Helsingfors befolkning av sitt stora inslag unga vuxna. Andelen barn är klart mindre och andelen 65 år fyllda klart större i Helsingfors än i resten av regionen. Men åldersandelen i Helsingfors är ändå mindre än i landet som helhet.

Under 1990-talet växte antalet barn i daghemsålder snabbt, och nådde sin kulmen år 1997. Sedan dess har antalet 0-6-åringar minskat med 13 procent, till 5 800. Även antalet lågstadielever, dvs. 7-12-åringar, började minska år 2002. Däremot väntas antalet högstadielever, dvs. 13-15-åringar, fortsätta växa fram till år 2007. Antalet 16-18-åringar har börjat växa år 2005.

De år 1945-50 födda, dvs. de så kallade stora åldersklasserna inverkar starkt på åldersstrukturen i Helsingfors. Andelen åldringar i Helsingfors växer långsamt de närmaste åren, och en snabbare tillväxt börjar först då de stora åldersklasserna börjar gå i pension efter år 2010. Detta bebådas av den stigande medelåldern bland folk i arbetsför ålder, eftersom antalet 55-64-åringar ökat med 30 procent under detta årtionde.

Förändringar i Helsingfors områden nyligen

Helsingfors folkmängd minskade med 670 personer under perioden 2003-2005. Vissa distrikt hade dock folkökning, dvs. Nordsjö med 1 800 personer, Malm 1 500, Gammelstaden 1 260 personer och Ladugård 1 100. Mest minskade folkmängden i Hertonäs, 540 personer och Haga 500.

Åren 2003-2004 färdigställdes 6 700 bostäder i Helsingfors, de flesta i de nya områdena i Nordsjö, Malm och Ladugård. 80 procent av de nya bostäderna fanns i höghus.

År 2002 minskade antalet jobb i Helsingfors med 2 400. Största delen av denna minskning skedde i de arbetsplatstäta delarna av innerstaden samt i Sockenbacka och på Drumsö. Jobben ökade mest i Gammelstaden och Haga. Åren 2003-2004 fullbordades nästan en halv miljon kvadratmeter lokaler för yrkesverksamhet, varav största delarna i Ladugård, Sockenbacka och Estnäs

Befolkningsstrukturen

Helsingfors befolkning avviker till strukturen märkbart från hela Finlands. Huvudstaden har ett klart större inslag av unga vuxna – och färre barn i skolåldern. I Helsingfors utgör 25-29-åringarna den största åldersgruppen, i hela landet 55-59-åringarna. Även åldersandelen är något mindre än i landet som helhet.

Men inom Helsingfors finns det stora skillnader i åldersstruktur stadsdelar emellan. Vidstående figur jämför befolkningsstrukturen i tre distrikt av helt skild karaktär: dels centrumstadsdelen Åshöjden med ett stort inslag små bostäder där unga som flyttar till Helsingfors oftast hittar sin första egna bostad, dels Månsas, där två tredjedelar av bostäderna ligger i höghus byggda på 1950- eller 60-talet och där andelen över 65-åringar är störst i hela Helsingfors, dels det dynamiska småhusområdet Domarby med stadens största inslag av barnfamiljer. I en barnfamilj ingår minst ett barn under 18 år.

Familjer och bostadshushåll

Vid årsskiftet 2004-2005 hörde 66 procent av Helsingfors befolkning till familj, och familjernas medelstorlek var 2,67 personer. Andelen familjer är störst i småhusområdena i norra och nordöstra Helsingfors. I Domarby är nästan hälften av hushållen familjer med barn under 18. Ensamförsörjarinslaget bland barnfamiljerna är störst i distrikten Vallgård och Böle, omkring 43 procent. I östra innerstaden, där bostäderna övervägande är små, är ensamboende allra vanligast: 75 procent av bostäderna i Åshöjden är ensambebodda.

I Helsingfors är boendetrymmet per person 33,3 kvadratmeter, mot 36,3 kvm i hela landet, men bland familjer med tre eller flera medlemmar är skillnaden ännu större. Rymligast bor man i de gamla småhusområdena, trängst i de nya förortsområden där det flyttat in barnfamiljer och i östra innerstaden där bostäderna mestadels är små.

Bostadsbeståndet

Helsingfors bostadsbestånd domineras av små bostäder i höghus. Andelen villa- eller radhusbostädernas är bara 12,8 procent. Ettorna utgör en fjärdedel och ettorna plus tvåorna klart över hälften av bostadsbeståndet. Medan medelstorleken på bostäder i hela staden är 63 kvm, är den störst i Västra Baggböle, 97,5 kvm, och minst i Åshöjden, 38,1 kvm.

48 procent av bostäderna i Helsingfors är hyresbostäder och 42 procent ägarbostäder. Det finns stora skillnader stadsdelar emellan i hyresbostädernas ägoförhållanden: i innerstaden är hyresbostäderna mest privata, medan nästan 80 procent av hyresbostäderna i ytterstaden ägs av staden. Störst, över 40 procent, är inslaget av stadens aravahyresbostäder i Jakobacka, Böle och Månsas.

Befolkningens socioekonomiska struktur

Områdenas befolknings sociala struktur hänger i hög grad samman med bostadsbeståndets beskaffenhet. I huvudstadsnejden korrelerar stort inslag småhus och ägarbostäder med hög utbildningsnivå, medan hyreshusen bebos av låginkomsttagare och lägre utbildade.

De områden där befolkningen har lägsta utbildningen har drabbats hårdast av arbetslösheten. Högre medelålder bland befolkningen avspeglas också i andelen arbetslösa, eftersom långtidsarbetslösheten är vanligare bland äldre än yngre. Innerstadens östra del framstår på vidstående karta som hemvist för "snuttjobbare" – en följd av den ungdomliga åldersstrukturen. I östra ytterstaden avspeglas den stora andelen lägre utbildade åldrande invånare i den höga långtidsarbetslösheten.

Nyttjande av kommunal service

Nyttjandet av de tjänster kommunen tillhandahåller är beroende av invånarstrukturen, men också av vilket slags och hur mycket service kommunen erbjuder. Som exempel besk-

rivs här nyttjandet av kommunens dagvård och hälsotjänster i olika delar av staden. I Helsingfors får 55 procent av barnen i daghemsålder (0-6 åriga) heldagsomsorg i kommunalt daghem, annat daghem som staden köper tjänster av eller inom kommunalt ordnad familjedagvård. Den kommunala dagvården, både heldags och halvdags, nyttjas något mera i Norra, Nordöstra resp. Sydöstra stordistriktet än i innerstaden och de östra stadsdelarna. I de områden där det bor många unga familjer med flera barn nyttjar man inte alltid kommunal dagvård i motsvarande grad, eftersom det i så stora familjer ofta är fördelaktigare att ta hand om barnen hemma.

På nyttjandet av kommunal hälsovård inverkar i synnerhet befolkningens åldersstruktur. I områden med hög medelålder eller stort barninslag eller låg inkomstnivå nyttjas den kommunala hälsovården mera än annars. I innerstaden nyttjar man mer än i ytterstaden övrig hälsoservice än den kommunala. Detta kan bero på att det privata utbudet är störst i innerstaden.

Framkomlighet i trafiken

Sedan 1991 har man i Helsingfors följt hur smidigt personbilstrafiken löper på 14 olika vägavsnitt. Bland dessa går åtta in till centrum medan sex är tvärgående. År 2005 var framkomligheten [perillepäästävyys] under morgonrusningen bäst på Österleden och Lahtis motorväg. Sedan 2001 har framkomligheten dock överlag blivit sämre, med undantag för Österleden.

Den växande trafiken syns även i den tvärgående trafiken. Därför har framkomligheten på Ring III förbättrats med hjälp av viadukter. Men västerut har jobbtillväxten i Esbo inneburit ökat tryck på trafiken.

Skillnader mellan distrikten i internationell jämförelse

EU-kommissionen har i samarbete med Eurostat satt igång projektet Urban Audit, som med hjälp av enhetligt statistik jämför

stora och medelstora europeiska städer. En statistisk databas har byggts upp för ändamålet, med indikatorer på regional, stads- och distriktsnivå för levnadsförhållanden och livskvalitet.

Här presenteras statistik på distriktsnivå om vissa EU15-städer. Figurerna visar medeltalet för varje stad, samt det lägsta resp. högsta distriktsvärdet. I synnerhet stora städer uppvisar betydande skillnader mellan dist-

rikten i t.ex. arbetslöshet, utbildning och hushållsstruktur.

Helsingfors har ett starkt inslag av små hushåll, och påminner därvidlag om övriga stora städer i norra Europa. Den genomsnittliga utbildningsnivån är högst bland de jämförda städerna, och år 2001 var arbetslöshetsgraden inte ens i närheten av EU15-medeltalet.